Amerikos Lietuvių Rymo Katalikių Moterų Sąjunga

Jos Pradžia ir Pirmųjų 25 Metų Darbuotės Apžvalga

Devynioliktą šimtmetį baigus ir įžengus į 20-tąjį, lietuvių emigrantų skaičius Amerikoje augo ir atvykę ateiviai būrėsi savose parapijose ir įsijungė į esančias draugijas.

Laikui bėgant pradėta kreipti dėmesys ne vien tik į medžiaginius, bet ir į dvasinius reikalus. Moterims vyrų draugijose lyg ir nebuvo vietos. Tiesa, priklausė ir jos Susivienijimui, bet ten jos buvo tylinčiu nariu. Dvasiniu atžvilgiu mažai arba visai jokios naudos iš to neturėjo, nes vyrai nesugebėjo suprasti ir įvertinti jų ypatingų reikalų, gi pačiom, svetur kampininkaujant, nebuvo drąsos, ypač tais laikais, reikalauti kokių ten ypatingų teisių.

Kylant lietuvių apšvietai ir tautiniam susipratimui, buvo neišvengiama, kad ir moterys pradėtų atbusti iš amžino snaudulio. Tačiau, tas jų atbudimas, pažinimas savo reikalų ir supratimas savo pareigų, neaugo taip sparčiai, kaip buvo galima tikėtis. Iš dalies buvo nesupratimas ir nesimpatingas mūsų brolių atsinešimas į moterų reikalus, į jų troškimą susipažinti su pasauliu, suprasti kodėl jų gyvenimo sąlygos yra tokios, o ne kitokios. Burti draugijas ir pavienes moteris krūvon, rišti jas į vieną organizaciją, tai buvo labai drąsi svajonė vienos - kitos toliau matančios moters.

Antanina Jakaitytė

Uršulė Jokubauskaitė-Daukantienė

1913 metų pradžioje likimas suveda dvi idealistes, karštas moterų teisių gynėjas, Antaniną Jakaitytę ir Uršulę Jokubauskaitę, kurios daug svajojo ir kalbėjo moterų organizacijos klausimu. Prieta išvados, kad veltui bus pastangos mėginti iš jau gyvuojančių draugijų daryti Moterų Sąjungai kertinį akmenį. Jos puoselėja idėją pradėti naują organizaciją. Nelengvas tai buvo darbas. Susidurta su skepticizmu, pašaipa, pagaliau ir baime net

Agota Sutkaičiūtė

J. G. Miliauskas

iš vadų pusės, kad sufražistės „subuntavos“ moteris apleisti esančias vyrų draugijas, organizacijas, ir tuomet joms bus galas.

Massachusettes valstybėje A. Jakaitytė ir U. Jokubauskaitė planavo moterims organizaciją. Tokios organizacijos reikalą suprato ir Pittsburgiečiai A. Sutkaičiūtė ir J. G. Miliauskas. Trečiame Federacijos kongrese, įvykusiame 1913 m. birželio 25-26 d. Pittsburgh, Pa., A. Sutkaičiūtė tą klausimą iškėlė referate, kuriame nurodė tokios moterų sąjungos reikalą. Savo referatą ji baigė šiais žodžiais: „Dėl to kreipiuosi į L.R.K. Federaciją Amerikoj, kad padėtų moterims sutverti minėtą draugiją. Joms reikalinga finansinė ir moralinė pagelba. Federacija galėtų padėti organizuoti moteris įvairiose lietuvių apgyventose vietose, paskirdama pinigų agitacijos varymui. Žodžiu, kad paimtų savo globon visą organizacijos darbą tol, kol moterys pajėgs pačios tvarkytis.

J. Miliauskas parėmė iškeltas referate mintis ir ragino visus, ypač dvasiškiją, sumanymą paremti. Nesunku buvo atstovams pripažinti moterų sąjungos reikalą, bet teikti finansinės paramos buvo sunkiau. Ilgai ginčytasi ir pagalios atmesta. Liko tik išrinkta komisija iš trijų asmenų su A. Sutkaićiūte pirmininke, J. G. Miliausku ir kun. J. Vaišnoru padėjėjais.

Iš J. Miliausko laiškų matome, kad komisijos darbas nėjo lengvai, kad iš šalies būta ne tik šnairavimo, bet ir kliudymo. Komisija net nedrįso viešai pasireikšti spaudoje, nei viešai skelbti Moterų Sąjungos projekto, net ir konstitucijos nemėgino ruošti, svyruodama tarp dviejų nuomonių — pašalpinė ar idėjinė organizacija būtų moterims naudingesnė. Komisijos nuomonė gal kiek labiau linko prie grynai idėjinės, bet, po ilgesnio susirašinėjimo su U. Jokubauskaite, sutiko, kad, sujungus apšvietą su pašalpa, bus tvirtesnis organizacijos pagrindas. Todėl šiandien turime Apšvietos ir Pašalpos skyrius.

1914 m. moterys susilaukė uolaus jų reikalų rėmėjo kun. F. Kemėšio, tuomet „Draugo“ ir „Pažangos“ redaktoriaus. Jis ne tik davė vietos savo redaguojamame laikraštyje, bet ir pats dažnai rašė ir įvairiuose susirinkimuose aiškino moterų susibūrimo klausimą. Jo užuojauta, agitacija ir